

ÜDRUMA PIIRKONNA KÜLADE

ARENGUKAVA

2021–2026

Arengukava 2004–2009, kinnitatud Üdruma Küla Seltsi üldkoosolekul 18.04.2004.

Muudetud arengukava 2008–2013, kinnitatud Üdruma Küla Seltsi üldkoosolekul 26.04.2008.

Muudetud arengukava 2011–2016 Üdruma Küla Seltsi juhatuse koosolekul 21.02.2011.

Muudetud arengukava kuni aastani 2021, kinnitatud Üdruma Küla Seltsi üldkoosolekul 17.04.2016.

Muudetud arengukava kuni aastani 2026, kinnitatud Üdruma Küla üldkoosolekul 13.06.2021.

Juhatus liige: Vaike Nõu

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	3
2. KÜLADE KIRJELDUS JA NÜÜDNE OLUKORD	3
2.1. Ajalooline taust	3
2.2. Paiknemine	4
2.3. Looduslikud olud	4
2.4. Majanduslikud olud	5
2.5. Infrastruktuur	5
2.6. Elanikkond	6
2.7. Inimkapital	6
2.8. Külaelanike koostöö	6
2.9. Küla muutumine ja arengutendentsid	6
2.10. Küla käsitlevad õigusaktid	6
3. KÜLA VAJADUSED	7
3.1. Külaelanike elulised vajadused	7
3.2. Arenguvajadused	7
4. KÜLA TULEVIKUPILT	7
5. ARENGUEELISTUSED JA EESMÄRGID	8
5.1. Seltsimaja	8
5.2. Seltsitegevuse arendamine	8
5.3. Korras külateed	9
5.4. Külade heakord	9
5.5. Ettevõtluse arendamine	10
6. ARENGUKAVA JÄLGIMINE JA HINDAMINE	11
7. TEGEVUSKAVA 2016–2021	12

1. SISSEJUHATUS

Käesolev arengukava on koostatud Üdruma, Kastja, Lemmikküla ja Päre küladele .

Kõige suurem küla nii pindalalt kui ka elanike arvult on Üdruma. Selle küla asemel oli varem mitu küla. Küla asub riikliku tähtsusega Risti–Virtsu maantee ääres 21. kilomeetrit.

Kastja küla on pindalalt küllaltki suur, aga elanike arv on väike – kõigest kaks püsielanikega talukohta, mis asuvad Kasari jõe ääres.

Lemmikküla on nii pindalalt kui elanike arvult väike küla, seal elab alaliselt ainult üks inimene. Küla asub Risti–Virtsu maantee ääres Üdruma ja Päre küla vahel.

Päre küla on keskmise suurusega küla, kus elab 11 peret. Küla asub maanteede ääres, seda läbib Risti–Virtsu maantee ja Turpla–Jõgisoo tee.

Üdruma külakeskust võib pidada ka teiste külade keskuseks. See on ajalooliselt nii välja kujunenud. Kunagi oli siin omaette Vaikna vald, mille keskus asus nüüdses seltsimajas. Hiljem moodustati Viisnurga kolhoos ning seejärel muudeti see Kullamaa kolhoosi Üdruma osakonnaks. Seega julgevad arengukava koostajad pidada nelja küla üheks külakogukonnaks, et ühises koostöös saavutada soovitud eesmärgid.

Arengukava on koostatud aastal 2004. 2010. aastal uuendati arengukava kuni aastani 2016 ja 2016. aastal uuendati kuni aastani 2021. Käesolev arengukava on koostatud jätkuna 2016–2021 arengukavale.

2. KÜLADE KIRJELDUS JA NÜÜDNE OLUKORD

2.1. Ajalooline taust

Esimesed teated Üdruma külast on aastast 1518, kus nimetati seda Hydenorme`ks. Aastail 1524–1532 on Kullamaa kihelkonna vakuraamatus 43 asustatud punktide nimede seas ka Üdruma vakus. 1570. aasta maaraamatu järgi oli Üdrumal 51 adramaad, 87 peret, 28 üksjalga ja 29 vabadikku.

Aastal 1853 müüdi Hans Petersonile Kullamaa kihelkonnas esimene talukoht päriseks. See asus Jõeääre külas (praeguses Kastja külas asuv Hansu-Kalda talu). 1880.–1899. aastatel muutus talumaade ostmise massiliseks. Talupidajate põhitegevuseks oli teravilja (eriti talinisu) kasvatus, vähesel määral lina ja kartuli kasvatamine ning veisekasvatus. Peamine kaubaartikkel oli talinisu, mis põhiliselt hobustega veeti Vigala raudteejaama, kus toimus kokkuost. Vähesel määral müüdi ka lina ja küttepuid, mis samuti läksid läbi Vigala. Kastjas Teenuse jõel oli puust pontoonsild, mille kaudu oli Vigalasse 8–10 km. 1941. aastal, kui algas II maailmasõda, põletasid sakslaste eest taganevad venelased silla maha. Piima vedasid jõeääre talunikud Aasa koorejaama. Talvel hobustega, suvel mööda jõge paadiga. Üleval talunikud viisid piima Silla võitööstusesse. Teravili jahvatati Laastri vesiveskis, mis kuulus H. Tiimann`ile, osalt ka Kullamaal Tankmanni vesiveskis. Ärksamad talumehed olid Junkermannid, Habermannid, Tulminid jt.

Talupidamisele tekkis lõpp 1949.–1950. aastal, kui algas suur kollektiviseerimise ajastu. Selle tulemusel tekkisid kollektiivsed majapidamised ehk kolhoosid. Algul olid kolhoosid väikesed, hiljem ühendati ja moodustus praegusest neljast külast üks kolhoos nimega Viisnurk. Veelgi hiljem sai sellest suure Kullamaa kolhoosi Üdruma osakond. Kolhoos lõpetas tegevuse 1993. aastal, mil kuulutati välja pankrot. Oma varaosakute eest said külainimesed erastada kolhoosi vara. Tekkisid talupidamised ja mõned suuremad ettevõtted.

Hariduse andmine algas 1581. aastal, kui Päre mõisa mõisnik Maydell asutas Päre kooli, mis hiljem läks üle Sillale ja sealt edasi 1966. aastal Kullamaale, kuhu ehitati uus suur ajakohane koolimaja. Üdruma külas oli ka teine algkool. Selle asutas Vaikna vald 1870. aastal ja kandis Vaikna algkooli nime. Kool lõpetas tegevuse laste vähesuse tõttu 1966. aastal.

Vaikna vallamaja asus Üdruma keskuses suure maantee ääres. Selles majas on olnud ka arstipunkt-haigla ja Viisnurga kolhoosi kontor. Selle hoone ja maantee vahel asub Üdruma lahingu mälestusmärk: 22. veebruaril 1918. aastal toimus siin Virtsu poolt pealetungiva saksa eessalga ja taanduvate punakaartlaste ning vene madruste vahel kokkupõrge. Külarahva seas tuntakse seda “valge hobuse mälestussamba“ nime all, sest selles lahingus hukkus vaid üks elusolend – valge hobune.

Siit piirkonnast on võrsunud ka kuulsaid inimesi, nagu Karl Bleimann „Loosi taat“ (1822–1932), kuulus sepp, iseõppija auru-viljapeksu garnituuri ehitaja; Jaan Veidermann (1885–1932), Vaikna vallakooli õpetaja, kultuuri- ja haridustegelane; Eero Veiderma, Vaikna vallakooli õpetaja; näitleja Aare Laanemets jpt.

Üdruma küla ajalugu on tutvustatud raamatus „Üdruma lood“, mis on välja antud aastal 2018.

2.2. Paiknemine

Üdruma, Kastja, Lemmikküla ja Päre külad asuvad Läänemaal Lääne-Nigula vallas Kullamaa osavalla lõunaosas. Külade üldpindala on 67,11 km². Neist kõige suurem on Üdruma küla, mille pindala on 41,54 km², järgnevad Kastja küla 15,43 km², Päre küla 8,11 km², kõige väiksem on Lemmikküla 2,03 km². Idast piirnevad Üdruma ja Kastja küla Rapla maakonna Märjamaa vallaga, lõunas asub Martna ja Lihula vald. Küladest lääne poole jäävad Liivi ja Jõgisoo küla. Põhja pool asub vallakeskus Kullamaa, mis asub Üdruma küla keskusest 8 km kaugusel. Maakonna keskus Haapsalu asub 45 km kaugusel ja Tallinn 90 km kaugusel. Lähemal asuvad suuremad asulad on veel Lihula 23 km kaugusel ja Märjamaa 35 km kaugusel.

Üdruma küla läbib riikliku tähtsusega Risti–Virtsu maantee, mis loob hea ühenduse valla keskuse ja pealinnaga.

2.3. Looduslikud olud

Maastik on Läänemaal omaselt tasane ja soine. Metsadest on ülekaalus lehtpuumetsad, peamiselt kaasikud ja lepikud, vähemal määral sanglepikud ja haavikud. Puhtmännikuid ja -kuusikuid on väga vähe, alla 5% puistude pinnast. Suure osa Üdruma küla territooriumist võtab enda alla Keskküla turbaraba ja Laikküla soo. Mullad on oma viljakuselt kogu Eestiga võrreldes tagasihoidlikud liivsavi mullad. Küla põllumaad on kasutusel nii põllumaadena kui ka heina- või karjamaana.

Maavaradest leidub Laikküla rabas turvast (5156 ha, varu 6504 tuhat m³). Laikküla rabas leidub olenevalt aastast rohkesti jõhvikaid, mis on osale külaelanikest väikeseks lisisissetuleku allikaks.

Kastja küla piirneb lõunast Kasari jõega, mis suubub Kasari jõgikonda. Oluliseks objektiks on Laastre pais, mille läheduses on meeldivad ujumisvõimalused.

Kastja küla jõeäärne piirkond kuulub Natura 2000 kaitsealade hulka. Käntu-Kastja hoiuala võeti kaitse alla 2006. aastal rahvusvahelise tähtsusega linnu- ja loodusala. Elustik on Käntu-Kastja hoiualal väga mitmekesine. Piirkonnas on mitme haruldase röövlinnu (kaljukotkas, väike- ja suurkonnakotkas, kanakull) elupaigad ning vanas looduslikus seisundis soometsad, rabad, luhad, puiskarjamaad, puisniidud jt kooslused.

2.4. Majanduslikud olud

Ettevõtte nimi	Tegevusala	Asukoht	Omanikud	Töötajate arv	Toodang
Reinu-Einari OÜ	teraviljakasvatus	Üdruma	E. Pärnpuu	8	teravili, metsandus autoteenindus
Vetissilla OÜ	teraviljakasvatus	Päri	S. Pärnpuu		teravili
Lindest OÜ	teraviljakasvatus	Päri	R. Pärnpuu	3	teravili, põllu- ja metsamajandust abistavad teenused
Kauni OÜ	lihasekasvatus, mahetootmine	Üdruma	V. Nõu	2	lihaseised, hein, silo
Hansu-Kalda OÜ	lihasekasvatus	Kastja	T. Laanemats	1	lihaseised
Miip OÜ	IT-teenused	Kastja	T. Laanemets	1	IT-teenused
Laimi Toomsalu FIE	piimakarjakasvatus	Üdruma (Ülevainu talu)	L. Toomsalu	1	piim, liha
Veispuud OÜ	veisekasvatus, teraviljakasvatus	Üdruma	M. Jõevee	1	liha, piim, teravili
Humalapesa OÜ	toitlustamine	Üdruma	T. Humal ja T. Humal	2	toitlustusteenus
OÜ K.O.T	koristamisteenus	Üdruma	T. Nigul	1	koristusteenus
Siima OÜ	lihasekasvatus, mahe puuviljakasvatus	Üdruma	E. Leht	1	lihaseised, õunad
Eesti Seenefarm	seenekasvatus	Üdruma	T. Heinsalu		seeded
Udruma OÜ	jookide valmistamine	Üdruma	M. Linkgreim		käsitööõlu
MTÜ Kantu-Kastja Arenguselts	loodushoid	Kastja	L. Kukkur		loodushoiutööd
Torf AS	turba tootmine	Üdruma			turvas

Üdruma küla suurim tööandja on Reinu-Einari OÜ. Paljud küla elanikud käivad tööl Kullamaa Keskkoolis ja Lossipargi eakatekodus. Tööl käiakse ka väljaspool valda (Tallinn, Haapsalu). Torf AS paikneb küll Üdruma küla territooriumil, kuid paiksest rahvast ei tööta ettevõttes kedagi.

Lähim toidukauplus, postipunkt, perearstikeskus, apteek asuvad 8 km kaugusel Kullamaal. Seal asetseb ka osavalla valitsus, kultuurimaja, lasteaed, keskkool, kirik ja kalmistu. Tööpäeviti on käigus vallavalitsuse poolt reguleeritav õpilasliin, millega pääsevad kohalikud elanikud valla piires liikuma. Igal esmaspäeval on eraldi bussiliin valla teenindamiseks, mis viib rahva Kullamaale. Üdruma küla läbib küll Tallinn–Virtsu maantee, mis eeldaks hõlpsalt pääseda nii Lihulasse, Saaremaale kui ka pealinna, kuid ebapiisav bussiliiklus seda ei võimalda, kaugliinibussid külas ei peatu.

2.5. Infrastruktuur

Üdruma infrastruktuur on viimastel aastatel hästi arenenud. Turvalisuse suurendamiseks on loodud naabrivalve piirkond. Kortermajade ja söögikoha juures on olemas tänavavalgustus. Puudub valgustus küla läbiva maantee ääres. Teed on viidastatud, olulisemad külateed on mustkattega. Aastas 2007 on külas seltsimaja, kus saab korraldada erinevaid üritusi. 2010. aastast on seltsimaja juures ja puhkealal piirkonna külade

kaart. Küla läbiva Risti–Virtsu maantee äärde on veetud kiire interneti tarvis valguskaabel, kuid kahjuks külaelanikeni see ei ulatu.

2.6. Elanikkond

2021. aasta 1. aprilli seisuga on piirkonna külades 133 elanikku: Üdruma külas elab 88, Kastja külas 11, Lemmikkülas 1 ja Päri külas 33 inimest. Asustus on tihedam Üdruma küla keskses, kus asub kolm 8 korteriga maja. Keskuse läheduses asuvad ka eramajad tihedamalt. Keskusest kaugemal, eriti Kastja külas, on asustus väga hõre.

Enamik külaelanikest on eestlased. Elanike arv on kahjuks viimastel aastatel vähenenud. Peale ametlikult registreeritud elanike elab külas ka inimesi, kelle elukoht on linnas, aga siin on nende maakodud.

2.7. Inimkapital

Paljud tublid inimesed tegelevad talupidamisega. Paljud on kasutanud võimalust ümber õppida ja uusi teadmisi omandada. Tänu seltsimaja valmimisele on mitmeid koolitusi toimunud kohapeal. Nooremad külaelanikud on leidnud võimalusi end täiendada ja koolitada erinevates valdkondades ning on saanud tasuvat tööd kodukülast kaugemal. Mitmed inimesed, kes töötavad Lossipargi eakatekodus, on läbinud koolituse sotsiaalhoolekande alal. Ettevõtlusega tegelevad külaelanikud on täiendanud end ettevõtluskursustel ja raamatupidamise kursustel. Meeldiv on tõdeda, et külast on sirgunud ka edukaid juhtivtöötajaid.

2.8. Külaelanike koostöö

Alates 2004. aastast, mil loodi Üdruma Küla Selts, toimuvad külas mitmed traditsioonilised üritused. Igal aastal toimuvad jaanituli, spordipäev, lõikuspidu, inglite päev ja jõulupidu, võetakse osa kohvikute päevast. Igal kevadel toimuvad heakorralgud. Kõigist neist üritustest võtab külarahvas rohkesti osa, samuti endised külaelanikud ja suvitajad.

Üdruma küla pälvis 2018. aastaõ Läänemaa aasta küla tiitli.

2.9. Küla muutumine ja arengutendentsid

Nüüdisajal ei ole Üdruma elukohana populaarne, seetõttu püsielanikkond väheneb. Paljud väiketalunikud on lõpetanud tegevuse, kuna on juba üsna eakad ja noored ei ole huvitatud vähetasuvast talutööst. Alles on jäänud üksikud suurtootjad.

Elanikkonna vähesus on tingitud tasuva töökooha puudumisest, mis on sundinud mõningaid kohalikke kodust kaugel tööle käima. See pärsib aga külaelu. Viimasel ajal on külla asunud elama ka uusi inimesi. Kaugtöö võimalus soosib elukohana maal elamist. On tekkinud mitmeid uusi ettevõtteid. Seltsimaja annab võimalusi vaba aja veetmiseks.

2.10. Küla käsitlevad õigusaktid

Käesolev arengukava on oluliseks dokumendiks piirkonna külade arengus. See tegevuskava on küla probleemide lahendamiseks ja eesmärkide ellu viimiseks.

Lääne-Nigula valla arengukava 2018–2026 on vastu võetud valla volikogu poolt 2018. aastal. Valla arengukavas käsitletavat probleemi, arengusuunad, eesmärgid ja tegevused, mis puudutavad Üdruma, Kastja, Lemmikküla ja Päri külasid, on ära toodud ka küla arengukavas.

Üdruma Küla Seltsi põhikirja on vastu võetud seltsi asutamise koosolekul 8. veebruaril 2004. aastal. Põhikirjas toodud seltsi tegevuse eesmärgid on suunatud küla arengule ja on arengukava koostamise aluseks.

Keskkonnakaitselised piirangud majandustegevusele on kehtestatud Natura 2000 aladele, millest üks asub Kastja külas.

Muinsuskaitseadusega on kehtestatud piirangud vanadele asulakohtadele, mida on kolm: Üdruma külas Lepiku ja Jetsi talu vahelisel alal ning Ritsu talu maadel, Päre külas Jõgisoole viivast maanteest põhja pool. Nendel aladel on keelatud kaevamistööd. Muinsuskaitse all on ka 8 kivikalmet, mis asuvad Üdruma külas Võivere metsas.

3. KÜLA VAJADUSED

3.1. Elulised vajadused

- Korraliku elektrivarustatuse vajadus. Praegune elektrivõimsus pärsib ettevõtlust.
- Puhta joogivee vajadus. Paljudes taludes on tekkinud põuaste suvedega joogivee puudus. Kaevud jäävad tühjaks ja inimesed on sunnitud vett tooma naabritelt, allikalt või jõest. Hajaasustuse programmist on toetatud veevarustussüsteemide ehitamist ja parendamist. 2009. aastal ehitati kortermajadele uus vee- ja kanalisatsioonisüsteem.
- Igapäevase toidu vajadus. Külas puudub kauplus. Esmatarbe- ja toidukaubad hangitakse lähimast kauplusest, mis asub Kullamaal. Vallavalitsuse korraldatud eribussiliiniga on võimalus külaelanikel külastada Kullamaa keskust kord nädalas.
- Parema arstiabi vajadus. Kuna perearst on naaberosavallaga kahe peale, siis siinsetel inimestel puudub arstiabi kättesaadavus vajalikul määral. Kullamaale arsti juurde saab koolibussiga ja igal esmaspäeval eribussiga.
- Vajadus paremaks liikumisvõimaluseks. Bussiliikluse tihedus on ebapiisav, kaugbussiliinid Üdrumal ei peatu. Suvel kuivaga on kruusateed tolmuised.
- Kiire internetiühenduse vajadus. Kiire internet on tänapäeval oluline, annab maal elades võimaluse teha kaugtööd. Koolilastel on vajadus osaleda E-õppel.

3.2. Arenguvajadused

- Ettevõtluse arendamine, et lõigil külaelanikel oleks võimalus lähikonnas tööd teha.
- Talude arendamine, et säiliks ja areneks talupidamine kui elulaad ja elatusvahend.
- Koostöö kõigi külas tegutsevate ettevõtete, talude ja ühingute vahel.
- Küla üldise heakorra paranemine.
- Kogu küla elanikkonna kaasamine seltsitegevusse.
- Tühjalt seisvatele hoonetele elu andmine.

4. KÜLA TULEVIKUPILT

4.1. Üdruma, Kastja, Lemmikküla ja Päre külad aastal 2026

- Üdrumal on toimiv seltsimaja
- On arenenud seltsitegevus, suvitajad on kaasatud külaellu
- Lastele on mänguväljak ja palliplatsid
- Laastres paisu juures on külastustaristu ja paadislipp
- Kastjas külas sillad üle Kasari jõe
- Külades on elujõulised talud
- Ettevõtlus on arenenud
- Tegutseb söögikoht
- Loodud võimalused kohaliku toodangu turustamiseks

- Kõigil külaelanikel on töö
- Küla on heakorrastatud ja läbimõeldud haljastusega
- Külas on valgustatud kergliiklustee Üdrumalt Kullamaale
- Kõik külateed on pinnatud mustkattega
- Külade loodusväärtused on kaitstud ja hoitud
- Kõigil külaelanikel on juurdepääs kiirele internetiühendusele
- Elektrit jätkub kõigile piisavalt, sh ettevõtluse ja elektriautotaristu jaoks

5. ARENGUEELISTUSED JA EESMÄRGID

Arengueelistus 5.1. Seltsimaja

Täidetud eesmärgid:

- Vaba aja veetmise võimaluse pakkumine nii noortele kui ka vanadele.
- Seltsimajas on kaminasaal ühisürituste läbiviimiseks.
- Seltsimajas on saun ja köök, mis on kõigile külaelanikele kasutamiseks.
- Seltsimaja katusekorrusel on 8 tuba, mida saab kasutada, kui toimuvad seltsimajas üritused.
- Seltsimaja juures on puukuur, kuhu varutakse maja küttepuud.
- On olemas varikatuse, mida saab kasutada vabaõhuürituste korraldamisel.
- Seltsimaja juurde on rajatud heitvee jaoks imbkaev.

Eesmärk 5.1.1: seltsimaja välisilme uuendus

Arengunäitajad: seltsimaja on üle värvitud, välisvooder uuendatud.

Eesmärk 5.1.2: seltsimaja välisvalgustuse kaasajastamine

Arengunäitajad: seltsimaja juures olevad tänavavalgustuse postidel on uued LED valgustid.

Eesmärk 5.1.3: seltsimaja veevarustuse parandamine

Arengunäitajad: pumplas on torustik vahetatud, paigaldatud uus pump ja veepuhastusfilter.

Arengueelistus 5.2. Seltsitegevuse arendamine

2004. aastal loodi Üdruma Küla Selts, mis on tegutsenud aktiivselt. On rekonstrueeritud seltsimaja, heakorrastatud seltsimaja ümbrus. Rajatud laste mänguväljakud.

Toimuvad iga-aastased traditsioonilised ühisüritused: jaanituli, lõikuspidu, jõulupidu, talgud, spordivõistlused.

Eesmärk 5.2.1: seltsi poolt pakutavate teenuste väljatöötamine ja arendamine

Arengunäitajad: seltsimajas pakutakse külarahvale mitmesugusesid teenuseid: saun, koolitus, ruumide rent, majutusteenus.

Praegu on olemas sauna kasutamine ja ruumide rentimine üritusteks (erinevad koolitused, koosolekud, peod jne).

Eesmärk 5.2.2: huviringide arendamine ja korraldamine

Arengunäitajad: seltsimajas toimuvad mitmed huviringid, nagu võimlemine, näitering, käsitööring, praegu toimivad padjaklubi ja vanade seltskonnatantsude klubi.

Eesmärk 5.2.3: lastelaagrite korraldamine

Arengunäitajad: seltsimajas korraldatakse laagreid nii kohalikele kui ka teistest piirkondadest pärit lastele.

Eesmärk 5.2.4: loodusturismi arendamine

Arengunäitajad: on rajatud loodusrajad, loodus- ja ajaloolised objektid on tähistatud ja kaardistatud. Juurdepääsud nende objektideni on hooldatud.

Eesmärk 5.2.5: külarahva koolitamine

Arengunäitajad: korraldatakse õppepäevi, seminare inimeste oskuste ja teadmiste omandamiseks, et maal hästi hakkama saada ja piirkonda edumeelselt arendada.

Eesmärk 5.2.6: sportimisvõimaluste loomine

Arengunäitajad: seltsimaja juures on korvpalliplats ja võrkpalliplats. Igal aastal korraldatakse spordipäevi. Rajada mitmesuguseid spordirajatisi, et luua võimalusi erinevate spordialadega tegelemiseks.

Arengueelistus 5.3. Korras külateed

Külateid on Üdruma, Kastja, Lemmikküla ja Päre külates kokku 44,74 km. Hajaasustusega piirkonnas on teede hea olukord väga oluline. Inimeste eluasemed asuvad üksteisest suhteliselt kaugel ning mugav ja turvaline liikumisvõimalus on eluliselt oluline. Enamik inimesi käib tööle väljaspool küla ja lapsed käivad kooli külast kaugele. Viimastel aastatel on oluliselt parandatud teede olukorda, olulised teed on mustkattega kaetud. Üdruma seltsimaja juurde on paigaldatud külade kaart, kus näha kõik külateed, talud ja vaatamisväärsused. Teed on viidastatud nimedega.

Eesmärk 5.3.1: külateede ääred on võsavabad ja niidetud

Arengunäitajad: külateede ääred on võsast puhastatud ja niidetud.

Eesmärk 5.3.2: kõik külateed on tolmuvaba mustkattega

Arengunäitajad:

- Üdruma–Liivi tee on tolmuvaba mustkattega (praegu on vaid 500 m tolmuvaba).
- Üdruma–Laastre tee on täies ulatuses mustkattega (praegu osaliselt).
- Kastja tee on mustkattega (praegu kruusakattega).

Eesmärk 5.3.3: külade piirid on märgistatud

Arengunäitajad: küla piiridele on tee äärde paigutatud sildid küla nimega.

Eesmärk 5.3.4: kergliiklustee Üdruma–Silla–Kullamaa

Arengunäitajad: Risti–Virtsu maantee ääres on kergliiklustee Üdrumalt Kullamaale.

Arengueelistus 5.4. Külade heakord

Külade heakord vajab parandamist, kuigi see on viimastel aastatel tublisti edenenud. Seltsimaja ümbrus on korrastatud. Maha on võetud võsa, rajatud mänguplatsid, lõkkeplats, regulaarselt niidetakse muru. Seltsil olemas murutraktor. Istutatud on ilupõõsaid. Kord aastas toimuvad heakorralgud. Rajatud on puhkeala. Peamiselt Kastja küla ning osaliselt ka Üdruma küla paiknevad Käntu-Kastja hoiualal, mis on loodusdirektiivi elupaigatüüpide poolest väga mitmekesine. Paljud hoiualal asuvad kooslused on juba hoolduses ning elupaikade soodne seisund on tagatud. See omakorda tõstab kogu piirkonna esteetilisust ja looduskaitse väärtust.

Eesmärk 5.4.1: Üdruma keskuse tänavad on korralikult valgustatud

Arengunäitajad: bussipeatuse juurde ja maantee äärde on pandud tänavavalgustused (praegu on ainult kortermajade ja söögikoha juures).

Eesmärk 5.4.2: külas on süsteemselt rajatud ja hooldatud haljastus

Arengunäitajad:

- Seltsimaja ja korterelamute juures väljakasvanud hekkidele on tehtud noorenduslõikus. Sihipäraselt rajatud kõnniteed on hooldatud ja haljasalale on istutatud kergesti hooldatavaid püsililli, ilupõõsaid.
- Liigniiskuse all kannatavad maa-alad on kuivendatud ja haljastatud.
- Igal aastal toimuvad külas heakorratalgud.
- Suvel niidetakse regulaarselt haljasalasid, selleks on seltsile vajalik murutraktor.

Eesmärk 5.4.3: külaelanike teadlikkus ja huvi heakorra vastu on olemas

Arengunäitajad:

- Elanikkonnale on korraldatakse õppepäevi aia kujundamisest, taimede hooldamisest ja looduse korrashoiust.
- Korraldatakse aastaringselt talu, eramu, kortermajade heakorrakonkurss, kus on auhinnad parimatele ja konkursist osavõtnutele.
- Korraldatakse fotonäituseid üldisest heakorrast, samuti ekskursioone teistesse küladesse ning talude iluaedadega tutvuma.

Eesmärk 5.4.4: külas on puhkeala, ujumiskoht

Arengunäitajad: külas olevate veekogude ümbrused on hooldatud, nende juurde on rajatud võimalused ujumiseks ja puhkamiseks.

Eesmärk 5.4.5: külas on lammutatud lagunenud ja kasutamiskõlbmatud hooned

Arengunäitajad: külas ei ole lagunenud ja kasutamiskõlbmatuid hooned, mis on varisemisohhtlikud, riivavad silma või rikuvad küla üldist maastikupilti.

Eesmärk 5.4.6: külas paiknevad looduslikud elupaigad ja Käntu-Kastja hoiuala on hooldatud

Arengunäitajad:

- Hoolduses olevad looduslikud elupaigad on iga-aastaselt niidetud või karjatatud.
- Hetkel mittehoolduses olevad poollooduslikud kooslused on taastatud ja hooldatud.
- Juurdepääsu tingimused Käntu-Kastja hoiualal hooldatavatele aladele on paranenud.
- Rajatud uued sillad üle Kasari jõe Kastja külas.
- Rajatud külastustaristu Laastre paisu juures ja Tõrjel.

Arengueelistus 5.5. Ettevõtluse arendamine

Üdruma piirkonna külades tegutsevad mitmed ettevõtted, mis ühtlasi on töandjaks kohalikele elanikele. Jätkusuutliku ettevõtluse toetamine ning selleks vajalike tingimuste loomine ja parendamine tõstavad küla elujõulisust ja loovad uusi töökohti.

Eesmärk 5.5.1: külas on arenenud ettevõtlus

Arengunäitajad:

- Külas tegutsevad jätkusuutlikud ettevõtted ning loodud on uusi ettevõtteid, mis on töandjaks kohalikele elanikele.
- Loodud on paremad tingimused ettevõtlusega alustamiseks ning jätkusuutlikkuse tagamiseks.
- Ettevõtted tegutsevad keskkonnahoidlikult ja loodussõbralikult.
- Ettevõtteid teenindavad teed on aastaringselt heas korras ja läbitavad.

Eesmärk 5.5.2: ettevõtetel on võimalus liituda kiire lairiba interneti ühendusega

Arengunäitajad:

- Kõikidel elanikel ja ettevõtetel on olemas vajadustele vastav kiire internetiühendus.
- Kõikidel külasse juurde tulevatel elanikel ja ettevõtetel on võimalus liituda kiire internetiga ilma lisakuludeta.

Eesmärk 5.5.3: elektrivõimsuse oluline suurendamine

Arengunäitajad:

- Kõikidel külas elavatel inimestel ja tegutsevate ettevõtetel on olemas elektrivõimsus, mis rahuldab nende vajadused.
- Kõikidel külasse juurde tulevatel elanikel ja tegutsema hakkavatel ettevõtetel on võimalus liituda elektrivõrguga, mis tagab nende vajaliku elektrivarustatuse ilma investeerimiskuluta.

6. ARENGUKAVA JÄLGIMINE JA HINDAMINE

Küla arengukava täitmist hinnatakse arengunäitajatega, mis on ära toodud iga arengueelistuse eesmärgi juures. Samuti on tegevuskavas toodud aastate kaupa eesmärgid ja tegevused nende täideviimiseks ning vastutajad iga arengunäitaja kaupa.

Arengukava elluviimist jälgitakse regulaarselt iga tegevuse toimumise ajal. Põhiliseks jälgijaks on külaseltsi juhatus, kuna küla arengukava on koostatud küla seltsi juhatuse koostöös ja seltsi eesmärgid ühtivad küla arengukava eesmärkidega. Külaselts koostab igal aastal oma tegevuskava ja eelarve lähtudes arengukava tegevuskavast.

Kuna arengukava paljud eesmärgid ühtivad valla arengukava eesmärkide ja tegevuskavaga, siis jälgib selle täitmist ka vallavalitsus ja -volikogu.

Arengukava täideviimise tulemuste kokkuvõtmine ja aruandmine toimub üks kord aastas Üdruma Küla Seltsi üldkoosolekul. Arengukava jälgimisest annab ülevaate külaseltsi juhatus ja oma hinnangu annab üldkoosolek ja teised küladega seotud inimesed.

Arengukava elluviimise tulemuste tutvustamine külaelanikele toimub küla ühisüritustel ja valla ajalehe kaudu külarahvale ning vallale.

Arengukava vaadatakse üle ja vajadusel täiendatakse ning tehakse muudatusi iga-aastasel külaseltsi üldkoosolekul, kui toimub külaseltsi uue aasta tegevuskava ja eelarve kinnitamine ning eelmise aasta eelarve täitmisele hinnangu andmine.

TEGEVUSKAVA 2021–2026

Nr	Tegevus	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Kulu (eurodes)	Rahastuse allikas	Vastutaja
1.	Üdruma seltsimaja									
1.1.	Pumpla uuendamine	juuli						2000	VV, ÜKS	SJ
1.2.	Seltsimaja välisvoodri uuendus	aug							SF, VV, ÜKS	SJ
1.3.	Välisvalgustuse uuendus	aug	juuli	juuli	juuli				VV, ÜKS	SJ
2.	Seltsitegevus									
2.1.	Seltsimaja rentimine	pidev	pidev	pidev	pidev	pidev	pidev	2000	ÜKS	SJ
2.2.	Huviringid	pidev	pidev	pidev	pidev	pidev	pidev	600	ÜKS	SJ
2.3.	Traditsioonilised üritused	pidev	pidev	pidev	pidev	pidev	pidev	2000	VV, ÜKS	SJ
3.	Korras teed									
3.1.	Laastre teele mustkatte panek	aug							VV	VV
3.2.	Kastja teele muskatte panek			aug					VV	VV
3.3.	Üdruma–Liivi tee mustkatte rajamine		aug						RE	VV
3.4.	Külasiltide paigaldus		juuni					2000	VV, SF	VV, SJ
3.5.	Silla ehitus Kastjas üle jõe		aug			aug		500 000	VV, SF, RMK	VV
3.6.	Bussipeatustevaheline kergliiklustee Üdrumal			juuni					SF, VV	VV
3.7.	Kergliiklustee Üdruma–Kullamaa						juuni			
4.	Külade heakord									
4.1.	Tänavavalgustuse laiendus	aug							VV	VV
4.2.	Küla heakorralgute korraldus	mai	mai	mai	mai	mai	mai	100	ÜKS	SJ
5.	Ettevõtluse arendamine									
5.1.	Kiire internet	sept							SF, VV	VV, SJ
5.2.	Piisav elektrivõimsus		sept						SF, VV	VV

Lühendid:

RE – riigi eelarve

SF – struktuurifondid

SJ – Üdruma Küla Seltsi juhatus

VV – vallavalitsus

ÜKS – Üdruma Küla Selts

RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus